

**Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра трудового, екологічного та аграрного права

З. В. Яремак

**УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

**Методичні вказівки для самостійної роботи
студентів денної форми навчання
спеціальності 081 Право**

м. Івано-Франківськ, 2018

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового юридичного інституту ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (протокол № 8 від 24.05.2018 року)

Рецензенти:

Розвадовський В. І., кандидат юридичних наук, доцент, зав. кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Данилюк Л. Р., кандидат юридичних наук, викладач кафедри трудового, екологічного та аграрного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Яремак З. В. **Управління в галузі охорони довкілля і природокористування:** методичні вказівки для самостійної роботи студентів денної форми навчання спеціальності 081 Право. Івано-Франківськ, 2018. 24 с.

Навчально-методичний посібник розроблений на основі навчального плану Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та є складовою методичного супроводу самостійної роботи студентів денної форми з навчальної дисципліни «Управління в галузі охорони довкілля і природокористування». Метою видання є сприяння організації самостійної роботи студентів при вивченні «Управління в галузі охорони довкілля і природокористування». В посібник включені програма навчальної дисципліни, методичні рекомендації та типові завдання для самостійної роботи, тестові завдання для самоконтролю тощо. Він також містить перелік рекомендованої літератури для підготовки до заліку.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ТА ТИПОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	10
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ ТА КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	11
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	20

ВСТУП

Правовий інститут «управління в галузі охорони довкілля і природокористування» є одним із фундаментальних інститутів екологічного права, визначальними характеристиками якого є предмет, метод, функції, принципи та види правового регулювання.

Вивчення дисципліни «Управління в галузі охорони довкілля і природокористування» передбачає засвоєння системоутворюючих аспектів екологічного права як галузі права, дозволяє поглиблено розуміти вирішення проблем, пов'язаних зі створенням механізму управління та контролю за додержанням екологічного законодавства, гарантій безпечного сталого соціально-економічного розвитку суспільства і держави, гарантій реалізації та захисту екологічних прав громадян, закладає основу для використання спеціалістами одержаних знань у процесі подальшого навчання, а також для формування у них навичок застосування норм екологічного законодавства на практиці при розробці та забезпеченні юридичного супроводу виважених рішень у відповідній галузі.

Для успішного вивчення цього курсу студентами їм необхідна наявність основних знань з загальної теорії права та окремих галузей права: конституційного, адміністративного, цивільного, господарського, земельного, екологічного тощо.

*Навчальна дисципліна «Управління в галузі охорони довкілля і природокористування» спрямована на поглиблення засвоєних при вивченні нормативних дисциплін еколого-правового спрямування студентами-магістрантами **теоретичних знань** щодо:*

- міжгалузевих аспектів державного, громадського та інших видів управління у галузі раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки,

- особливостей реалізації функцій державного управління з урахуванням специфіки природного ресурсу;

*та формування у них **практичних вмінь та навичок**:*

- застосування відповідного законодавства у реальній практиці правозахисної, правозастосовчої, наукової та іншої діяльності фахівців у галузі права;

- самостійного здійснення аналізу державної політики в галузі охорони довкілля і природокористування.

При вивченні навчальної дисципліни студентами денної форми навчання використовуються такі форми навчальної роботи: лекції, семінарські заняття, консультації, самостійна робота студентів. Особливість самостійної роботи полягає в необхідності самостійного, творчого пошуку та аналізу інформації на відміну від порівняльно-пасивного її сприйняття на лекційних заняттях. Під час самостійної роботи з навчальною, науковою та нормативною літературою студент збагачує свої знання, фактично створюючи власну систему знань за певною темою.

Самостійна робота студента денної форми навчання включає:

- опрацювання лекційного матеріалу і рекомендованої літератури;

- аналіз літератури та електронних джерел інформації з відповідної тематики;
- виконання індивідуальних завдань;
- вивчення матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- підготовка до практичних (семінарських) занять;
- систематизація вивченого матеріалу перед підсумковим семестровим контролем.

Контроль за самостійною роботою студентів денної форми може здійснюватися викладачем у таких формах: поточний контроль засвоєння знань на основі оцінки усної відповіді на питання, повідомлення, доповіді тощо (на практичних або семінарських заняттях); контроль виконання письмових завдань; перевірка конспекту, виконаного з тем, що вивчалася самостійно; тестування; підсумкове оцінювання знань програмового матеріалу – залік.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»

Змістовний модуль 1.

Загальна частина. Загальна частина. Теоретико-правові основи управління в галузі охорони довкілля та природокористування.

ТЕМА 1. Теоретико-правова характеристика управління в галузі охорони довкілля та природокористування

Екологічне управління як механізм гармонізації системи «природа-суспільство». Поняття і зміст управління в галузі охорони довкілля та використання природних ресурсів. Принципи та основні завдання екологічного управління. Форми управління. Методи управління.

Види управління. Державне управління, його ознаки та види. Основні форми громадського управління. Самоврядне управління. Виробниче управління.

Поняття та зміст функцій управління природокористуванням та охороною довкілля. Класифікація функцій державного управління. Загальні функції державного управління (законодавче регулювання, прогнозування, планування, координація, погодження, контроль та нагляд). Спеціальні функції державного екологічного управління (екологічне нормування, екологічне ліцензування, екологічна експертиза, екологічна сертифікація, екологічний моніторинг, екологічна паспортизація). Загальна характеристика функцій інформаційного забезпечення управління природокористуванням. Функції забезпечення раціонального використання природних ресурсів. Функції з надання адміністративних послуг суб'єктам природокористування. Функції контрольного спрямування.

Правовий механізм екологічного управління та шляхи його вдосконалення. Еколого-правові проблеми реалізації державного екологічного управління в Україні. Проблеми підвищення ефективності виробничого екологічного управління в Україні. Питання участі громадськості в процесі екологічного управління. Економічна складова реформування еколого-управлінських відносин в Україні

ТЕМА 2. Державна система управління в галузі охорони довкілля та природокористування

Зміст та складові елементи системи державного управління.

Загальна характеристика суб'єктів державного екологічного управління. Органи загальної компетенції та їх повноваження. Система і повноваження органів спеціальної компетенції.

Сучасні особливості формування системи органів державного управління природокористуванням (позитивні й негативні сторони). Розмежування державного управління, державного контролю і нагляду у сфері природокористування.

ТЕМА 3. Механізми участі громадськості у плануванні, реалізації та контролі за виконанням екологічної політики в Україні

Законодавчі засади громадського екологічного управління. Форми участі громадськості у екологічному управлінні. Функції громадського екологічного управління.

Основні напрями діяльності екологічних громадських організацій. Орхуська конвенція та інформування громадськості.

Шляхи залучення громадськості до прийняття екологічно значущих українських рішень. Роль громадських організацій у формуванні нового ставлення суспільства до природи.

ТЕМА 4. Інформаційне забезпечення екологічного управління

Поняття, зміст та значення екологічної інформації. Екологічна інформація як вид публічної інформації.

Шляхи доступу до інформації про природні ресурси. Процедури інформаційного забезпечення.

Джерела інформації. Екологічний моніторинг та моніторинг окремих природних ресурсів. Державні кадастри природних ресурсів. Способи забезпечення кадастровою інформацією. Інші джерела інформації.

ТЕМА 5. Економічний механізм управління охороною довкілля та природокористуванням в Україні

Поняття та принципи економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля. Основні напрями та складові економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища.

Джерела фінансування екологічних заходів. Фонди охорони навколишнього природного середовища.

Платність використання природних ресурсів і забруднення навколишнього природного середовища: види та форми справляння.

Види економічного стимулювання природоохоронної діяльності. Екологічне страхування.

ТЕМА 6. Екологічний контроль та проблеми його реалізації в Україні

Екологічний контроль як міжгалузєва функція управління в галузі використання природних ресурсів, охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки. Функції та завдання екологічного контролю за законодавством України. Співвідношення екологічного контролю та нагляду. Співвідношення екологічного контролю з іншими функціями управління в галузі екології.

Суб'єкти та об'єкти екологічного контролю. Зміст екологічного контролю. Види та форми екологічного контролю. Способи (методи) здійснення екологічного контролю.

Державний загальний та спеціальний екологічний контроль. Громадський

екологічний контроль. Виробничий екологічний контроль. Самоврядний екологічний контроль.

ТЕМА 7. Міжнародний досвід екологічного управління

Цілі тисячоліття. Програма дій ООН на XXI тисячоліття. Міжнародні керівні положення і документи. Міжнародні принципи управління природоохоронною діяльністю. Основні принципи екологічного управління в контексті збалансованого розвитку. Міжнародні пріоритети екологічно безпечного управління.

Міжнародне співробітництво України. Адаптація українського природоохоронного законодавства до європейського. Європейський вимір екологічної політики та процеси глобальної екологізації.

Міжнародний досвід в галузі охорони навколишнього природного середовища. Міжнародні екологічні організації, їх основні завдання та напрями. Міжнародні організації і правові механізми співпраці щодо охорони довкілля і відновлення навколишнього середовища.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2.

Особлива частина. Управління у галузі охорони довкілля та природокористування щодо окремих природних ресурсів

ТЕМА 8. Управління в галузі охорони та використання земельних ресурсів

Органи управління в галузі охорони та використання земельних ресурсів загальної та спеціальної компетенції, їх повноваження.

Основні функції управління в галузі використання і охорони земель. Адміністративно-територіальна функція. Державний земельний кадастр. Державний облік і моніторинг земель (поняття, мета, види). Поняття про землеустрій, його основні положення, повноваження, компетенції, економічний розріз. Екологічна стандартизація та нормування.

Економічний механізм регулювання землекористування.

ТЕМА 9. Управління в галузі вивчення, охорони та використання надр

Особливості управління в галузі використання та охорони надр. Планування використання і охорони надр. Державна експертиза та оцінка запасів корисних копалин. Державний облік та кадастр родовищ, запасів і проявів корисних копалин та державний баланс запасів корисних копалин. Правове регулювання розподілу та перерозподілу надр і корисних копалин.

Правові форми контролю за додержанням законодавства в галузі з охорони і використання надр. Геологічний контроль та гірничий нагляд.

ТЕМА 10. Управління в галузі охорони та використання водних ресурсів

Природоохоронне управління водними ресурсами (поняття, мета, основні проблеми). Органи управління в галузі охорони та використання водних ресурсів відповідно до чинного законодавства України, їх компетенція.

Державне екологічне управління шляхом розробки і впровадження програм охорони навколишнього природного середовища. Міждержавні екологічні програми. Державні екологічні програми. Регіональні екологічні програми.

Екологічна стандартизація та нормування. Державний облік, кадастр і моніторинг води. Контрольна функція у галузі використання, охорони та відтворення водних ресурсів.

Міжнародний досвід управління річковими басейнами. Адаптація українського законодавства в галузі охорони вод до європейського законодавства. Водний кодекс України в порівнянні з Водною рамковою директивою ЄС (Директива 2000/60/ЕС).

ТЕМА 11. Управління в галузі охорони та використання лісів

Завдання державного регулювання та управління у сфері лісових відносин. Державне регулювання та управління у сфері лісових відносин. Функції управління. Функціональний поділ лісів. Державний облік, кадастр і моніторинг лісів. Контроль за використанням та охороною лісів.

Оцінка стану управління лісами. Розвиток системи повноважень органів виконавчої влади в галузі лісових відносин. Удосконалення фінансового та економічного механізмів регулювання лісокористування. Виконання завдань у сфері лісових відносин, пов'язаних із євроінтеграцією України.

ТЕМА 12. Управління в галузі охорони та використання рослинного і тваринного світу

Державний контроль в галузі охорони рослинного світу. Державний облік і кадастр рослинного світу. Моніторинг рослинного світу. Державний і громадський контроль у галузі охорони, використання та відтворення рослинного світу.

Державне управління в галузі охорони тваринного світу. Державний облік в галузі використання об'єктів тваринного світу та державний кадастр тваринного світу. Моніторинг тваринного світу. Державний контроль у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ТА ТИПОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

(1) реферування новітніх наукових статей або авторефератів дисертаційних досліджень

Реферування – це процес аналітично-синтетичного опрацювання інформації, що полягає в аналізі первинного документу, знаходженні найвагоміших у змістовому відношенні даних (основних положень, фактів, доведень, результатів, висновків тощо). Процес реферування – низка логічних операцій, таких як: оцінка, відбір, аналіз та узагальнення відомостей, що містяться в первинному документі.

Наукові статті чи автореферати підбираються самостійно та повинні відповідати темі відповідного семінарського (практичного) заняття або темі самостійної роботи, яка вноситься на це заняття. Статті та автореферати повинні бути видані за останні 5 років. Реферат не повинен бути цитатником тексту статті (автореферату), а містити власні узагальнення, системні висновки щодо даної публікації.

(2) підбір наукових джерел до тем, включених в програму курсу

Підбір наукових джерел можна здійснювати до будь-якої теми. Наукові джерела повинні відповідати саме цій темі, а не носити загальний характер. Список має включати не менше 10 джерел (наукових статей, монографій, авторефератів дисертацій), оформлених відповідно до вимог бібліографічного опису. Перелік не повинен повторювати джерела, включені до списку рекомендованих у навчальному посібнику з відповідної навчальної дисципліни. Публікації повинні бути за останні 5 років.

(3) формулювання і розв'язання практичної задачі на підставі реальної ситуації

Виконання завдання передбачає:

- пошук і ознайомлення з конфліктними, суперечливими ситуаціями, випадками порушення екологічних прав та норм екологічного законодавства, які оприлюднені у відкритих електронних інформаційних джерелах (новинних сайтах, сайтах державних органів чи громадських організацій, мережі Facebook тощо);

- формулювання задачі (будь-яка задача включає: а) умови задачі – умовами є інформація про поєднання певних фактичних обставин (юридичних фактів); б) основне (основні) питання задачі);

- її розв'язання (а саме: а) установлення правового змісту фактичних обставин ситуації, б) надання власної правової оцінки наведеної ситуації із відповідними посиланнями на норми чинного законодавства).

(4) підготовка та оформлення презентації

Така форма індивідуального заняття має на меті узагальнення та систематизацію знань, які студенти отримують у процесі навчання.

Презентація – це електронний документ, що являє собою набір слайдів, призначений для демонстрації в аудиторії. Метою будь-якої презентації є візуальне подання систематизованої автором інформації з обраної тематики.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЗНАНЬ ТА КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Принцип сталого розвитку означає:

- а) міжсекторальне партнерство та залучення зацікавлених сторін;
- б) відповідальність нинішнього покоління за збереження довкілля на благо прийдешніх поколінь;
- в) участь громадськості та суб'єктів господарювання у формуванні та реалізації екологічної політики, а також урахування їхніх пропозицій при вдосконаленні природоохоронного законодавства;
- г) невідворотність відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

2. Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» передбачено такі види управління:

- а) державне та самоврядне управління;
- б) державне та громадське управління;
- в) громадське та самоврядне управління;
- г) галузеве та виробниче управління.

3. До якого виду управління належить «управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду, для яких не створюються спеціальні адміністрації, здійснюється підприємствами, установами і організаціями, у віданні яких перебувають ці території та об'єкти»?

- а) відомчого;
- б) громадського;
- в) виробничого;
- г) державного.

4. До органів загальної компетенції у сфері управління охороною довкілля відноситься:

- а) Мінприроди України;
- б) Верховна рада України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) Державна екологічна інспекція України.

5. Спеціальним органом комплексної компетенції є:

- а) Міністерство екології та природних ресурсів України;
- б) Державний комітет природних ресурсів України.;
- в) Міністерство аграрної політики та продовольства України;
- г) Державна екологічна інспекція України.

6. Головним органом в системі центральних органів виконавчої влади у формування і забезпеченні реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища є:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Міністерство аграрної політики та продовольства України;
- в) Міністерство екології та природних ресурсів України;
- г) Державний комітет природних ресурсів України.

7. Центральним органом виконавчої влади, діяльність якого координується через Міністра екології та природних ресурсів є:

- а) Державне агентство земельних ресурсів;
- б) Державне агентство водних ресурсів;
- в) Державне агентство лісових ресурсів;
- г) Державне агентство рибного господарства.

8. Основні напрями діяльності відповідних суб'єктів щодо організації охорони довкілля називаються:

- а) методи державного управління в галузі охорони довкілля;
- б) функції державного управління в галузі охорони довкілля;
- в) принципи державного управління в галузі охорони довкілля;
- г) форми державного управління в галузі охорони довкілля.

9. З метою проведення ефективної і цілеспрямованої діяльності України по організації і координації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів на перспективу розробляються і приймаються:

- а) державні цільові програми;
- б) державні цільові прогнози;
- в) державні цільові плани;
- г) державні цільові стратегії.

10. Порядок розробки державних цільових екологічних програм визначається:

- а) Верховною радою України;
- б) Міністерством екології та природних ресурсів України;
- в) Президентом України;
- г) Кабінетом Міністрів України.

11. Екологічні програми є різновидом:

- а) державних науково-технічних програм;
- б) державних цільових програм;
- в) державних економічних програм;

г) державних природоохоронних програм.

12. До компетенції Верховної Ради у галузі охорони навколишнього природного середовища належить:

- а) визначення основних напрямків державної політики у галузі охорони навколишнього природного середовища;
- б) встановлення правового режиму зон надзвичайної екологічної ситуації;
- в) координація діяльності міністерств, відомств, інших органів та організацій України з питань охорони навколишнього природного середовища;
- г) розробка та прийняття екологічних прогнозів.

13. До повноважень місцевих рад у галузі охорони навколишнього природного середовища належить:

- а) забезпечення реалізації екологічної політики України, екологічних прав громадян;
- б) затверджує перелік природоохоронних заходів;
- в) видання і скасування дозволів на відособлене спеціальне використання природних ресурсів місцевого значення;
- г) затвердження загальнодержавних екологічних програм.

14. Компетенція Кабінету Міністрів України у галузі охорони навколишнього природного середовища полягає у:

- а) затвердженні місцевих екологічних програм;
- б) прийнятті рішень про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні;
- в) керуванні зовнішніми зв'язками України в галузі охорони навколишнього природного середовища;
- г) затвердженні з урахуванням екологічних вимог проектів забудови населених пунктів.

15. Функції реалізації державної політики у сфері розвитку водного господарства покладені на:

- а) Державне агентство водних ресурсів України;
- б) Міністерство водного господарства України;
- в) Державний комітет рибного господарства України;
- г) Державний комітет України по водному господарству.

16. Державна служба геології та надр України є:

- а) центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення охорони і раціонального використання надр, що координується Мінприроди;
- б) урядовим органом державного управління, який діє в складі Мінприроди України;

- в) органом центральної виконавчої влади зі спеціальним статусом;
- г) урядовою установою, що підпорядковується Кабінету Міністрів України.

17. Найпоширенішою формою виявлення громадської думки для прийняття рішень з питань, що справляють чи можуть справити негативний вплив на стан довкілля є:

- а) громадські слухання;
- б) громадські обговорення;
- в) виступи в засобах масової інформації з екологічних питань;
- г) підготовка звернень до органів виконавчої влади з актуальних екологічних проблем з пропозиціями та рекомендаціями щодо їх вирішення.

18. Тривалість громадського обговорення для видачі відповідних документів на використання природних ресурсів не може перевищувати:

- а) 3 місяці;
- б) 6 місяців;
- в) 2 місяці;
- г) 1 місяць.

19. Громадські слухання вважаються такими, що не відбулися і проводяться повторно громадські слухання, якщо:

- а) на такі слухання не з'явився їх організатор;
- б) не правильно оформлено протокол громадських слухань;
- в) відсутні пропозиції і зауваження громадськості з питань, стосовно яких відбуваються громадські слухання;
- г) не правильно оформлено звіт про громадське обговорення.

20. Організатором громадського обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на стан довкілля, не може бути:

- а) орган виконавчої влади, який приймає рішення,
- б) орган місцевого самоврядування;
- в) замовник проекту такого рішення;
- г) громадська організація.

21. Визначення екологічної інформації міститься в:

- а) Конституції України;
- б) Законі України "Про доступ до публічної інформації";
- в) Законі України "Про охорону навколишнього природного середовища";
- г) Законі України "Про екологічну інформацію".

22. Основними джерелами екологічної інформації є:

- а) дані моніторингу довкілля;

- б) дані кадастрів природних ресурсів;
- в) реєстри, довідки, що видаються органами державної влади;
- г) всі вище наведені джерела.

23. Прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні подається у формі:

- а) заяви;
- б) клопотання;
- в) запиту;
- г) звернення.

24. Діяльність уповноважених держорганів виконавчої влади, спрямована на забезпечення доступу до наявних відкритих, повних і достовірних відомостей про події, явища, предмети, факти, процеси у сфері використання, відтворення природних ресурсів, природних комплексів, охорони довкілля, забезпечення екобезпеки, це:

- а) екологічне планування;
- б) екологічна експертиза;
- в) інформування про стан НПС;
- г) екологічний контроль.

25. Діяльність уповноважених державних органів виконавчої влади з питань екології, по нагляду, збору, обробці, передачі, збереженні та аналізу інформації про стан НПС, прогнозування його зміни та розробці науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень це:

- а) екологічний моніторинг;
- б) екологічна експертиза;
- в) інформування про стан НПС;
- г) екологічний контроль.

26. Систематизовані зводи відомостей про кількісні, якісні характеристики природних ресурсів, їх обсяг, оцінку, характер та правовий режим, розподіл серед власників та користувачів, призначені для забезпечення органів державної влади, місцевого самоврядування, заінтересованих фізичних і юридичних осіб інформацією з метою регулювання раціонального використання, охорони та відтворення природних ресурсів це:

- а) кодекс;
- б) закон;
- в) кадастр;
- г) інструкція.

27. Основою для ведення кадастрів всіх природних ресурсів є:

- а) державний земельний кадастр;

- б) державний водний кадастр;
- в) статистичні звіти власників природних ресурсів;
- г) регіональні кадастри природних ресурсів.

28. Пошук, перегляд, копіювання та роздрукування відомостей з Державного земельного кадастру, оприлюднених на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, здійснюється за плату у випадку отримання відомостей Державного земельного кадастру про:

- а) межі земельних ділянок;
- б) цільове призначення земельних ділянок;
- в) розподіл земель між власниками і користувачами (форма власності, вид речового права);
- г) частини земельної ділянки, на які поширюється дія сервітуту, договору суборенди земельної ділянки.

29. Пошук, перегляд, копіювання та роздрукування відомостей з Державного земельного кадастру, оприлюднених на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, здійснюється безоплатно у випадку отримання відомостей Державного земельного кадастру про:

- а) нормативну грошову оцінку земель та земельних ділянок;
- б) земельні угіддя;
- в) частини земельної ділянки, на які поширюється дія сервітуту, договору суборенди земельної ділянки;
- г) бонітування ґрунтів.

30. Відомості про кількісний і якісний стан природних об'єктів, режими їх використання містяться в:

- а) даних екологічного моніторингу;
- б) державних кадастрах природних ресурсах;
- в) висновках державної екологічної експертизи;
- г) актах на право власності чи користування природними об'єктами.

31. Інформацією з обмеженим доступом та не підлягає відображенню у відкритому доступі є:

- а) інформація про документацію із землеустрою та оцінки земель щодо земельної ділянки;
- б) відомості про реєстраційний номер облікової картки платника податків;
- в) відомості про обмеження у використанні земельних ділянок;
- г) відомості про частину земельної ділянки, на яку поширюється дія сервітуту, договору суборенди земельної ділянки.

32. Взаємозв'язок усієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ та організацій з раціональним використанням природних ресурсів та ефективністю заходів по охороні навколишнього природного середовища на основі економічних важелів називається:

- а) економічним стимулюванням охорони довкілля;
- б) економічним механізмом забезпечення охорони довкілля;
- в) екологічним страхуванням;
- г) управлінням охороною і використання довкілля.

33. Який з названих елементів не входить в структуру економічного механізму забезпечення охорони довкілля:

- а) рентні платежі за спеціальне використання природних ресурсів;
- б) екологічний податок;
- в) заходи економічного стимулювання;
- г) екологічний моніторинг.

34. Якого з названих видів рентних платежів щодо природних ресурсів не існує:

- а) рентна плата за користування надрами;
- б) рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів;
- в) рентна плата за використання атмосферного повітря;
- г) рентна плата за спеціальне використання води.

35. Екологічний податок не справляється за:

- а) погіршення якості природних ресурсів;
- б) викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами;
- в) скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти;
- г) розміщення відходів.

36. Об'єктом екологічного податку є:

- а) обсяги та викиди забруднюючих речовин, які викидаються стаціонарними джерелами; б) обсяги та викиди забруднюючих речовин, які скидаються у водні об'єкти;
- в) обсяги та класи відходів, що розміщуються у спеціальних відведених місцях;
- г) всі названі об'єкти.

37. Державний фонд охорони навколишнього природного середовища утворюється за рахунок (вказати неправильну відповідь):

- а) частини екологічного податку згідно із законом;
- б) добровільних внесків підприємств, установ, організацій, громадян та інших надходжень;
- в) коштів, отриманих за проведення екологічного аудиту;

г) частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської та іншої діяльності, згідно з чинним законодавством.

38. Державний фонд охорони навколишнього природного середовища:

- а) є складовою частиною Державного бюджету України;
- б) належить до позабюджетних фондів;
- в) є комерційним страховим фондом;
- г) є добровільним фондом внесків природокористувачів.

39. Державний фонд охорони навколишнього природного середовища створено з метою:

- а) фінансування природоохоронних заходів;
- б) фінансування заходів, пов'язаних з раціональним використанням природних ресурсів;
- в) фінансування заходів, пов'язаних із збереженням природних ресурсів;
- г) для всього вище зазначеного.

40. Не є засобом стимулювання раціонального використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища:

- а) надання пільг при оподаткуванні;
- б) звільнення від відшкодування в установленому порядку збитків, завданих порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;
- в) встановлення підвищених норм амортизації основних виробничих природоохоронних фондів;
- г) надання можливості отримання природних ресурсів під заставу.

41. Надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг здійснюється:

- а) при відсутності порушень норм екологічного законодавства;
- б) при впровадженні ними маловідходних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій;
- в) у випадку своєчасної і добровільної сплати ними екологічного податку;
- г) у всіх названих випадках.

42. Документально оформлений системний незалежний процес оцінювання об'єкта, що включає збирання і об'єктивне оцінювання доказів для встановлення відповідності визначених видів діяльності, заходів, умов, системи управління навколишнім природним середовищем та інформації з цих питань вимогам законодавства України про охорону навколишнього природного середовища та іншим критеріям – це:

- а) екологічна експертиза;
- б) екологічний моніторинг;
- в) екологічний контроль;

г) екологічний аудит.

43. Формами екологічного аудиту відповідно до Закону України «Про екологічний аудит» є:

- а) внутрішній і зовнішній;
- б) добровільний і обов'язковий;
- в) державний і громадський;
- г) основний і додатковий.

44. Державний надвідомчий екологічний контроль здійснює:

- а) Державний комітет з природних ресурсів України;
- б) Агентство екологічних інвестицій;
- в) Державна екологічна інспекція;
- г) Державне агентство земельних ресурсів.

45. Громадський екологічний контроль здійснюють:

- а) представники громадських організацій;
- б) зацікавлена громадськість;
- в) об'єднання громадян екологічного спрямування;
- в) громадські інспектори з охорони довкілля.

46. У разі виявлення порушення вимог екологічного законодавства, засоби адміністративного впливу на порушників мають право застосовувати:

- а) громадські інспектори з охорони довкілля;
- б) працівники відділів екологічного контролю органів місцевого самоврядування;
- в) державні інспектори;
- г) спеціально створені органи охорони природних ресурсів.

47. Діяльність Державної екологічної інспекції України спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через:

- а) Міністра аграрної політики та продовольства;
- б) Міністра екології та природних ресурсів;
- в) Міністра енергетики та вугільної промисловості;
- г) Міністра інфраструктури.

48. Нагляд за додержанням підприємствами, установами, організаціями та громадянами актів законодавства, правил і норм щодо ведення робіт, пов'язаних з геологічним вивченням надр, їх використанням та охороною, а також використанням і переробкою мінеральної сировини це:

- а) державний геологічний контроль;
- б) державний гірничий нагляд;
- в) державний санітарно-епідеміологічний нагляд;
- г) державний екологічний нагляд.

49. Суб'єктом здійснення державного гірничого нагляду є:

- а) Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки;
- б) Державна санітарно-епідеміологічна служба;
- в) Державна служба України з питань праці;
- г) Державна служба геології та надр України.

50. Органом спеціальної відомчої компетенції щодо здійснення державного контролю за додержанням вимог лісового та мисливського законодавства є:

- а) Державне агентство лісових ресурсів;
- б) Державна екологічна інспекція;
- в) Державна лісова охорона;
- г) Державне агентство мисливського господарства.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Навчальна та навчально-методична література:

1. Екологічне право : [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А.П. Гетьмана. – Х. : Право, 2013. – 432 с.
2. Екологічне право України : навч. посіб. / Н.Р. Кобецька. – 2 вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 352 с.
3. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник. – Друге видання / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008. – 720 с.
4. Екологічне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред.. Каракаша І.І. – Одеса : Фенікс, 2012. – 788 с.
5. Екологічні та природоресурсні податки і збори: Науково-практичний коментар до розділів VIII, X, XI, XIII, XVI, XVII Податкового кодексу України / І.М. Козьяков, С.В. Кузнецова, Н.Р. Малишева, Р.І. Мірошніченко, Т.О. Третяк; відповідальний редактор Н.Р. Малишева. – К. : Алерта, 2011. – 358 с.
6. Ковтун О.М. Правова охорона територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: навч. посібник / О.М. Ковтун. – Прецедент, 2010. – 229 с.
7. Мірошніченко А. М., Марусенко Р. І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009.
8. Науково-практичний коментар Водного кодексу України / Н.О.Багай, Н.Р.Кобецька, І.В.Мироненко [та ін.]; за заг. ред. Н.Р. Кобецької. Київ Юрінком Інтер, 2010.
9. Науково-практичний коментар Кодексу України про надра / Г. І. Балюк, А. П. Гетьман, Н. Р. Малишева [та ін.]; за ред. Г. І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2012.
10. Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / Г.І. Балюк, А.П. Гетьман, Т.Г. Ковальчук [та ін.]; за заг. ред. Г.І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2009.
11. Право довкілля (екологічне право) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Пилипенко, В.І. Федорович, М.Я. Ващишин [та ін.] ; за ред. П.Д. Пилипенка. – К. : Ін Юре, 2010. – 401 с.
12. Природноресурсове право України : Навч. посіб. / За ред. І.І. Каракаша. – К. : Істина, 2005. – 376 с.
13. Тваринний світ України: правова охорона, використання та відтворення / Г.І. Балюк, О.О. Погрібний, Ю.С. Шемшученко [та ін.] , за заг. ред. Г.І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2010.

2. Спеціальна література:

1. Андрейцев В.І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики [текст]: / В.І. Андрейцев. – Д. : Національний гірничий університет, 2011. – 373 с.
2. Барабаш Н.П. Правовий режим земель, наданих для користування надрами: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Н.П. Барабаш; Нац. ун-т «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». – 2012. – 236 с.
3. Басай О.В. Правовий режим рослинного світу України: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / О.В. Басай; Прикарпатський національний ун-т ім. В. Стефаника. – К., 2009. – 214 с.
4. Валевська О.А. Правова охорона довкілля та природних ресурсів Азово Чорноморського басейну: Автореф. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / О.А. Валевська; Національний ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2009. – 20 с.
5. Волик М.П. Правове регулювання полювання в Україні: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Одеський державний ун-т ім. І.І. Мечникова. – 1997. – 171 с.
6. Высторобец Е.А. Экологическое право – мотивации в международном сотрудничестве / Е.А. Высторобец [предисл. Ю.Е. Винокурова]. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Наука, 2006. – 383 с.
7. Гетьман А.П. Правовые проблемы экологической политики Европейского Союза и Украины: монография / А.П. Гетьман, В.И. Лозо. – Х. : Право, 2014. – 280 с.
8. Григор'єва Т.В. Правове регулювання використання й охорони водних живих ресурсів: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – 2005. – 188 с.
9. Гурська Г. А. Правові засади організації та здійснення екологічного аудиту в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06. Київ, 2010.
10. Данилюк Л. Р. Правовий режим мисливських природних ресурсів в Україні: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017.
11. Джуган В.О. Правове регулювання використання та охорони вод в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук / В. О. Джуган; Національний ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2009. – 19 с.
12. Завгородня В.М. Майнова відповідальність за порушення лісового законодавства: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / В.М. Завгородня; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2003. – 180 с.
13. Золотарьова Д. М. Правові засади використання земель для проведення розвідувальних робіт: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2017. http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/12716/1/Zolotarova_2017.pdf
14. Кирєєва І.В. Загальні засади припинення прав громадян щодо природних об'єктів: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / І.В. Кирєєва; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – 2008. – 193 с.

15. Кірін Р.С. Правове забезпечення видобування корисних копалин: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Р.С. Кірін; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2007. – 241 с.
16. Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. <http://personal.pu.if.ua/depart/nadiia.kobetska/resource/file/%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%9A%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf>
17. Комарницький В.М. Право спеціального природокористування: монографія. Луганськ. – 2011. – 424 с.
18. Лозицька К. О. Правове регулювання інвестування в навколишнє природне середовище в Україні: автореф. дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2015.
19. Локтева Н.В. Правове регулювання комплексного використання водних ресурсів Дніпровського басейну: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Н.В. Локтева; Одеська національна юридична академія. – К., 2007. – 216 с.
20. Марич Х.М. Правовий режим національних природних парків України (на матеріалах Карпатського регіону України): Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Х.М. Марич; Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника. – К., 2007. – 180 с.
21. Мельник П.В. Правова охорона лісів Карпатського регіону України: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / П.В. Мельник; Прикарпатський ун-т ім. Василя Стефаника. – К., 2002. – 195 с.
22. Мендик Л.В. Відповідальність за порушення лісового законодавства: автореф. ... дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: 12.00.06 / Л.В. Мендик; Національний ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2009. – 20 с.
23. Мороз Г.В. Правове регулювання участі громадськості в прийнятті рішень у галузі охорони довкілля. Івано-Франківськ, 2008.
24. Непийвода В.П. Правове регулювання суспільних відносин щодо лісів у контексті сталого розвитку: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / В.П. Непийвода; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2006. – 223 с.
25. Никишин В.В. Судебный прецедент как источник экологического права Европейского Союза и России: сравнительно-правовой анализ: монография / отв. ред. О.Л. Дубовик. – М. : Юрлитинформ, 2012. – 256 с.
26. Ніжніченко О. А. Правове регулювання екологічного стимулювання в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2014.
27. Олійник О.М. Правове регулювання охорони надр за законодавством України: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / О.М. Олійник; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К., 2010. – 222 с.
28. Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / А.П. Гетьман, А.К. Соколова, Г.В. Анісімова та ін. ; за ред. А.П. Гетьмана. – Х. : Право, 2014. – 784 с.

29. Роговенко О.В. Правовий режим прибережної смуги морів: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / О.В. Роговенко; Національний ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2012. – 204 с.
30. Семенець О.С. Правове регулювання використання природних ресурсів для туризму в Україні: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / О.С. Семенець; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2012. – 223 с.
31. Ситник В. О. Правове регулювання меліорації в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 1996.
32. Соколова А.К. Теоретичні засади становлення та розвитку флористичного права України: Дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.06 / Національний ун-т «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». – 2013. – 382 с.
33. Томин О.О. Правове регулювання мисливства та полювання в Україні (на матеріалах Карпатського регіону): автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О.О. Томин; Національний ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2009. – 20 с.
34. Філатова В.К. Правові засади геологічного вивчення надр в Україні / В.К. Філатова, Т.М. Шульга. – Х. : Видавництво «ФІНН», 2011. – 144 с.
35. Черкашина М.К. Юридичні гарантії права природокористування: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / М.К. Черкашина; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2008. – 216 с.
36. Черноус О.В. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів виключної (морської) економічної зони України: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06/ НАН України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – 2006. – 197 с.
37. Чумаченко І.Є. Правове регулювання державного контролю за використанням та охороною водних об'єктів в Україні: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Національний ун-т «Одеська юридична академія». – 2012. – 211 с.
38. Шем'яков О.П. Правове регулювання використання та охорони надр [Текст] : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2002. – 19 с.
39. Шеховцов В.В. Правове регулювання права приватної власності на об'єкти тваринного світу в Україні / За наук. ред. проф. А.П. Гетьмана: Монографія / В.В. Шеховцов. – Х. : Видавництво «ФІНН», 2011. – 200 с.
40. Шоха Т. П. Правове регулювання екологічного страхування в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 Київ, 2013.
41. Юрчишин Н.Г. Реалізація права приватної власності на ліси в Україні: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Н.Г. Юрчишин; Національний ун-т біоресурсів і природокористування України. – 2009.
42. Яремак З.В. Правове регулювання ведення державних кадастрів природних ресурсів: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / З.В. Яремак; Національний ун-т біоресурсів і природокористування. – 2009.